

دوفصلنامه جامعه‌شناسی و مدیریت سبک زندگی، سال پنجم، شماره چهاردهم، پاییز و زمستان ۹۸، صفحات ۳۹-۶۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۴/۲۲ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۸/۰۸/۲۴

بررسی عوامل بازدارنده مشارکت ورزشی دختران مقطع دبیرستان (مورد مطالعه: شهرستان‌های جنوب استان آذربایجان شرقی)

یعقوب بدری آذرین^۱

حسین خلیل نژاد^۲

فاطمه عبدوی^۳

معصومه دلشاد^۴

چکیده

هدف پژوهش: تعیین موانع مشارکت ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت، از نوع تحقیقات توصیفی-پیمایشی است. جامعه آماری، کلیه دختران مقطع دبیرستان شهرستان‌های جنوب استان آذربایجان شرقی (۴۷۸۲ نفر) می‌باشد. حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران برابر ۳۸۱ نفر برآورد شد. ابزار گردآوری داده‌ها، مطالعات کتابخانه‌ای و پرسشنامه است. پرسشنامه مورد استفاده شامل دو بخش می‌باشد. بخش اول، اطلاعات جمعیت‌شناختی و بخش دوم، پرسشنامه استاندارد مشارکت ورزشی دانش‌آموزان دیهیم (۱۳۹۰)، می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Spss21 برای آمار توصیفی و استنباطی به عمل آمد. در

۱. دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

۲. کارشناس ارشد مدیریت بازاریابی ورزشی، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران (نویسنده مسئول) khaliilnazad@yahoo.com

۳. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

۴. کارشناس ارشد رشته مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، واحد شهر ری، ری، ایران

بخش آمار توصیفی به تجزیه و تحلیل داده‌های جمعیت‌شناختی، در بخش آمار استنباطی از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف جهت مشخص کردن نرمال بودن جامعه آماری و از آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای آزمون فرضیه‌ها و نیز آزمون فریدمن جهت اولویت‌بندی عوامل استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از آمار استنباطی نشان داد، عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی-فرهنگی، عوامل جسمانی و عوامل روانی در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد و عوامل اقتصادی از بیشترین اهمیت برخوردار است.

نتیجه‌گیری: دختران با عوامل بازدارنده متعددی برای مشارکت در ورزش روبه‌رو هستند. از این رو، لازم است، برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی دقیق در زمینه ترویج و گسترش تربیت بدنی و ورزش در جامعه، بخصوص در بین دختران انجام پذیرد و اتخاذ راهکارهای مؤثر، انگیزه شرکت در فعالیت‌های ورزشی در دختران افزایش یابد.

کلیدواژگان: عوامل بازدارنده، عوامل جسمانی، عوامل روانی، عوامل فرهنگی، مشارکت ورزشی.

مقدمه

تربیت بدنی و ورزش از پدیده‌های مشترک در بین اقشار مختلف جامعه است (رمضانی‌نژاد، ۱۳۸۸) و استواری و دوام یک جامعه سالم و پویا، بی‌شک در گرو سلامت یکایک اعضای آن جامعه است. ورزش یک عامل مهم در سلامت جسمی است و سلامت جسم بر سلامت روحی و روانی فرد تأثیر مثبت دارد؛ به عبارت دیگر، ورزش کاهنده استرس است، اعتماد به نفس را افزایش می‌دهد، کیفیت خواب و تغذیه را بهبود می‌بخشد و عضلات و استخوان‌ها را تقویت می‌کند (سلطانی، ۱۳۹۲).

راولند و فریدسون^۱ این نظر را مورد تأیید قرار داده‌اند که افراد یک رویه همراه با تعهد و دلبستگی را برای مشارکت مستمر در فعالیت‌های ورزشی در زندگی روزمره، برای تمام طول عمر خود و به‌طور منظم در سبک زندگی خود قرار می‌دهند تا از فواید آن در طول زندگی بهره‌مند گردند. آن‌ها معتقدند برای ایجاد شرایط لازم برای مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی، ورزش باید به‌صورت لذت‌بخشی در سنین پایین به افراد ارائه گردد تا بتوانند در آینده دوباره به آن تمایل پیدا کنند (پارسامهر، ۲۰۰۶). برخورداری از زمینه مناسب حرکتی و ورزشی از آغاز کودکی تا دوران میان‌سالی و پس از آن از بروز بسیاری از عوارض جسمانی و روانی به میزان چشم‌گیری می‌کاهد و حتی در اصلاح و درمان برخی از آن‌ها تأثیر انکارناپذیری دارد. صنعتی شدن جوامع باعث شده است تا اوقات فراغت رو به فزونی گیرد. البته نحوه مشارکت افراد در فعالیت‌های اوقات فراغت خصوصاً فعالیت‌های ورزشی مسئله پیچیده‌ای است که می‌توان عوامل زیادی را در آن دخیل دانست. با مطرح شدن موضوعی به نام اوقات فراغت طیف گسترده و ابعاد گوناگونی از زمینه‌های فعالیت متفرقه به‌جز کار و مشغله‌های روزانه، پیش‌روی افراد گذاشته شد، شماری از کسانی که در زمینه اوقات فراغت درباره مسائل فمینیستی کار کرده‌اند، به‌طور متقاعدکننده‌ای استدلال می‌کنند که اوقات فراغت برای مردان و زنان مفاهیم متفاوتی دارد. درعین‌حال، این مفهوم برای زنان خانه‌دار و شاغل یکسان نیست (آقایی و فتاحیان، ۱۳۹۱).

همان‌طور که در بیست سال گذشته موقعیت زنان و نقش‌های اجتماعی آنان به‌سرعت تغییر یافته، تحقیقات زیادی هم در زمینه فعالیت‌های ورزشی آنان و اوقات فراغت و عوامل بازدارنده این فعالیت‌ها صورت گرفته است (میرغفوری و همکاران،

(۱۳۸۸). نتایج این تحقیقات نشان می‌دهد که زنان به‌طور فزاینده‌ای به فعالیت‌های ورزشی به‌منظور کسب سلامتی، اندامی متناسب و مشارکت‌های اجرایی رو آورده‌اند (رمضانی نژاد، ۱۳۸۸)، اما با وجود این سیر فزاینده، حضور زنان در ورزش همگانی بسیار کم‌رنگ است. از موانعی که بر شرکت زنان در فعالیت‌های ورزشی اثر می‌گذارد، بیماری‌ها و عوارض حاصل از آن است؛ چرا که زنان از ساختار فیزیکی ظریف‌تری برخوردار بوده و احتمال خطرات بیش‌تری را در مقابله با بی‌حرکی و کم‌کاری دارند. پوکی استخوان به‌عنوان یک عارضه شایع در زنان است که باعث کم‌تر پرداختن به فعالیت‌های حرکتی ورزشی می‌شود (هاشمی، ۱۳۸۵). هم‌چنین در تحقیق دیگر که توسط میرزاخانی انجام گرفت، موانعی همچون نبود فضای ورزشی و تفریحی ویژه بانوان، مشکلات مالی خانواده‌ها، اولویت ندادن به ورزش در برنامه روزانه، فعال نبودن واحد تربیت‌بدنی اداره آموزش و پرورش شهرستان شناسایی گردید (میرزاخانی، ۱۳۸۷). نیکسون^۱، در پژوهش خود، نقش مهم شبکه‌های اجتماعی را در تشویق مستقیم، مساعدت و کمک عملی برای مشارکت در فعالیت‌های ورزشی مورد تأیید قرار داده است (جلیلی، ۱۳۸۲؛ به نقل از نیکسون). نمازی و سجادی در تحقیق خود در مورد دیدگاه دانشجویان دختر در مورد ورزش نشان دادند، دانشجویانی که در فعالیت‌های ورزشی شرکت نمی‌کنند، تأثیر عوامل بازدارنده مانند کمبود وسیله نقلیه، روابط اجتماعی، ناآگاهی، مهارت و سلامتی را بیش از سایر عوامل دانسته‌اند. این دانشجویان نقش رسانه‌ها و تبلیغات را در علاقه‌مندی به فعالیت‌های ورزشی مؤثرتر از بقیه دانستند (آقایی و فتاحیان، ۱۳۹۱). نایلیا^۲ (۲۰۰۶) در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر در مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت فیزیکی پرداخت. نتایج حاصل از پژوهش

1. Nicson
2. Naila

او نشان داد، انگیزه، ویژگی معلم، محیط فیزیکی پیچیده، ارتباط با سایر دانش آموزان، محتوای درس و نفوذ خارجی از جمله متغیرهای مهم در گرایش به فعالیت‌های فیزیکی در بین دانش آموزان هستند. یوهانگ^۱ (۲۰۱۶) در پژوهشی به بررسی عوامل مؤثر در گرایش به فعالیت‌های ورزشی در بین دانشجویان کالج پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داد، انگیزه ذاتی ورزش و نیاز روانی برای الهام بخشیدن به مشارکت آن‌ها در تربیت‌بدنی از جمله عوامل مؤثر در گرایش به فعالیت‌های ورزشی هستند. سوهایر و گابیش (۲۰۱۵)، در پژوهشی به بررسی موانع در اجرای بهترین تمرین‌های ورزشی پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داد، کمبود وقت، ناکافی بودن امکانات و منابع، عدم پشتیبانی اداری از جمله عوامل مؤثر در مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی می‌باشند. ملایی و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیقی به بررسی فراتحلیلی بر شناسایی موانع ارتقاء زنان به سطوح مدیریت در سازمان‌های دولتی ایران پرداختند و به این نتیجه رسیدند که موانع ارتقاء زنان در چهار دسته کلی طبقه‌بندی و به شرح ذیل اولویت‌بندی می‌شوند. موانع فرهنگی - اجتماعی (کلیشه‌های جنسیتی و حاکمیت فرهنگ مردسالاری) موانع سیاسی (عدم حضور زنان در حلقه‌های قدرت، عدم حضور زنان در احزاب و گروه‌های سیاسی، ناتوانی زنان در لابی‌گری) موانع سازمانی (عدم اعتماد سازمان به زنان، تلقی مدیریت به‌عنوان حق و کار مردانه، عدم حضور زنان در شبکه‌های ارتباطی غیررسمی) و در نهایت موانع فردی - خانوادگی (عدم خودباوری زنان، نداشتن انگیزه پیشرفت در زنان و مسئولیت مضاعف زنان در خانواده). در تحقیقی دیگر الیوت^۲ و همکاران (۲۰۱۹) در تحقیق خود با موضوع

۱. yuhoung

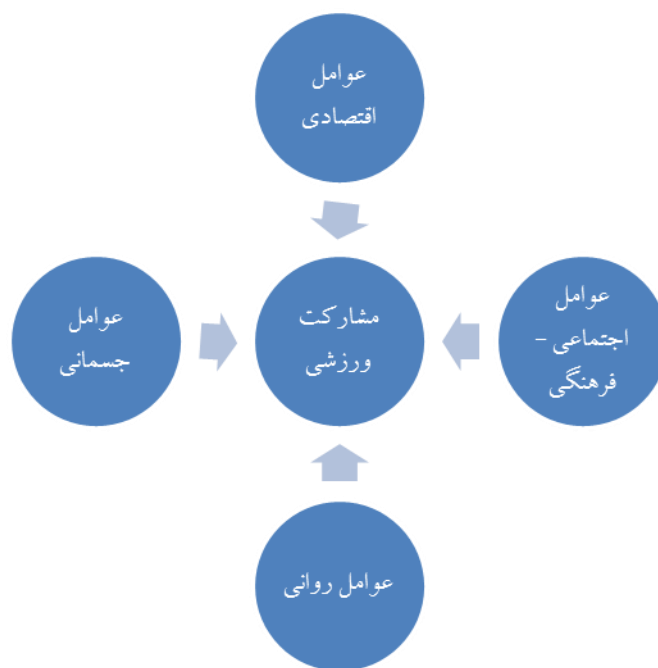
۲. Elliott

«والدین، دختران و فوتبال استرالیا: یک سازنده با پایه و اساس نظریه جذب و حفظ مشارکت» به بررسی عوامل تأثیرگذار به مشارکت دختران در ورزش (فوتبال) پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که عوامل تأثیرگذار بر مشارکت ورزشی دختران شامل ۳ دسته شامل سه دسته (الف) منابع جذابیت، (ب) تسهیل‌کننده برای مشارکت و (ج) تقویت‌کننده برای نگهداری می‌باشد. دیهیم (۱۳۹۰) در تحقیق خود نشان داد که عوامل اقتصادی با ۵۷/۷ درصد، عوامل روانی با ۵۱/۴ درصد، عوامل اجتماعی- فرهنگی با ۴۹/۶ درصد از مهم‌ترین موانع مشارکت دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان مربوط، در فعالیت‌های ورزشی اوقات فراغت می‌باشد. هم-چنین در این پژوهش نشان داده شده است که تنها درصد اندکی (۱۹/۱۰ درصد) از دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهرستان، عوامل جسمانی را به‌عنوان مانع مهم برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی خود دانسته‌اند. در تحقیق دیگر دو متغیر حمایت‌های ابزاری و حمایت‌های آموزشی با مشارکت در فعالیت ورزشی رابطه مثبت قوی داشته است؛ اما در رابطه با بعد عاطفی رابطه معنی‌داری با مشارکت در فعالیت‌های ورزشی مشاهده نشد. این سه متغیر به همراه شبکه‌های اجتماعی در مرحله دوم توانسته‌اند به ترتیب ۸/۳ و ۱۰/۵ درصد از واریانس متغیر تحت مطالعه مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های ورزشی را تبیین نمایند (پارسامهر و نیک‌نژاد، ۲۰۱۰). برخی از تحقیقات نیز به نقش مربی به‌عنوان شکل‌دهنده فعالیت‌های ورزشی دختران تأکید می‌ورزند (منوچهری، ۲۰۱۳). در کشور ما به اوقات فراغت دانش‌آموزان کم‌تر توجه شده است و علت این امر آن است که اوقات فراغت هنوز جایگاه اصلی خود را در جامعه پیدا نکرده است. برنامه‌ریزی مسئولین و خانواده‌ها برای اوقات فراغت دانش‌آموزان ناکافی است و رضایت خاطر آن‌ها را تأمین نمی‌کند. از سوی دیگر با توجه به این که برنامه‌ی

درس تربیت بدنی مدارس دو ساعت در هفته است؛ آن هم با تعداد ۴۰ تا ۵۰ دانش آموز در هر کلاس درس و در فضای محدود و موجود، به نظر می‌رسد که این اندازه از هیچ نظر پاسخ‌گوی نیازهای حرکتی، مهارتی، آناتومیکی و فیزیولوژیکی دانش‌آموزان نیست (دیهم، ۱۳۹۰). با وجود نقش مهم ورزش در سلامتی زنان، هنوز به حد کافی، به اهمیت و ضرورت ورزش در بین دختران که مادران آینده جامعه محسوب می‌شوند و سلامتی جامعه در گرو سلامتی آنان است، توجه نشده است و از آنجا که دختران و زنان بیش از نیمی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، باید به مسئله ورزش زنان و دختران اهمیت بیشتری داد (سلطانی، ۱۳۹۲).

متأسفانه در مسیر حرکت مشارکت ورزشی بانوان در کشور ما شاهد موانع بی‌شماری هستیم که این قشر مهم و سرنوشت‌ساز جامعه را از مشارکت ورزشی بازداشته و از عواید بیکرانی که می‌تواند نصیب آنان شود، بی‌نصیب می‌سازد؛ و صفحه موهبت‌های بی‌شمار مشارکت ورزشی را از سررسید زندگی روزمره آنان به دور می‌اندازد. این قشر ارزشمند و تلاش‌گر که بافندگان تاروپود فرش جامعه هستند و نیمی از جمعیت کشور را شکل می‌دهند و با آگاهی از نقش حساس آنان در تربیت نسلی شاداب و پرتحرک، قدم گذاشتن بر میدان تحقیق و مطالعه در زمینه موانع شرکت آن‌ها بشدت احساس می‌شود؛ چراکه غفلت از این مسئله می‌تواند صدمات جبران‌ناپذیری بر قامت جامعه فرود آورد که نتیجه آن افسردگی و رخوت بانوان، عدم وجود محیطی شاداب و دوست‌داشتنی در کانون خانواده‌ها و مواردی از این قبیل را در پی داشته باشد؛ و هم‌چنین اهمیت و ضرورت تحقیق با درک این نقطه رنگ و بوی شدیدتری به خود می‌گیرد که متأسفانه تحقیقات کم‌تری نیز در این زمینه انجام گرفته

است؛ تا آنجا که تحقیقات در مناطق محرومی مثل شهرستان چاراویماق اصلاً انجام نشده است و همین امر اهمیت و ضرورت تحقیق را کاملاً روشن می‌کند. به همین خاطر شناسایی و مطالعه موانع مشارکت ورزشی دختران مقطع تحصیلی دبیرستان، زمینه تلاش و توجه زیاد را به خود می‌طلبد. لذا، این پژوهش قصد دارد که موانع مشارکت ورزشی دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان را در شهرستان‌های جنوب استان آذربایجان شرقی بسنجد.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت از نوع تحقیقات توصیفی-پیمایشی است. در این تحقیق ارتباط عوامل بازدارنده (عوامل اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، جسمانی و روانی) با مشارکت ورزشی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

جامعه آماری تحقیق حاضر، کلیه دختران مقطع دبیرستان شهرستان‌های جنوب استان آذربایجان شرقی (میانه، هشترود و چاراویماق) است. حجم جامعه آماری بر اساس اطلاعات آماری و به گزارش آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی ۴۷۸۲ نفر مشخص شد. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای (با توجه به تعداد جامعه آماری در هر شهرستان) نمونه‌گیری شد. حجم نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران و با خطای اندازه‌گیری ۰/۵۰، ۳۸۱ نفر برآورد شد. پرسشنامه‌ها در جامعه‌ای متشکل از کلیه دختران مقطع دبیرستان شهرستان‌های جنوب استان آذربایجان شرقی (میانه، هشترود و چاراویماق) به صورت تصادفی طبقه‌ای پخش شد که از این تعداد پرسشنامه توزیع شده، ۳۸۱ پرسشنامه کامل و قابل استفاده بازگشت داده شد، لذا می‌توان گفت نرخ بازگشت پرسشنامه حدود ۱۰۰ درصد است؛ با توجه به این که بازگشتی پرسشنامه‌ها ۱۰۰ درصد است؛ تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از این تعداد پرسشنامه‌ها مورد قبول می‌باشد.

ابزار گردآوری داده‌ها در تحقیق حاضر، از طریق مطالعات کتابخانه‌ای (برای جمع‌آوری اطلاعات در رابطه با مبانی نظری) و نیز پرسشنامه است. پرسشنامه مورد استفاده شامل دو بخش است. بخش اول پرسشنامه، شامل اطلاعات جمعیت‌شناختی

(مانند سن، پایه تحصیلی، رشته تحصیلی، میزان درآمد، وضعیت تحصیلات پدر و مادر، شغل پدر و مادر) است. بخش دوم، پرسشنامه استاندارد مشارکت ورزشی دانش‌آموزان دیهیم (۱۳۹۰)، حاوی ۲۵ سؤال در قالب ۴ مؤلفه (سوالات ۱ تا ۶ مربوط به مؤلفه عوامل اقتصادی، سوالات ۷ تا ۱۴ مربوط به مؤلفه عوامل اجتماعی و فرهنگی، سوالات ۱۵ تا ۱۹ مربوط به مؤلفه عوامل جسمانی و سوالات ۲۰ تا ۲۵ مربوط به مؤلفه عوامل روانی)؛ با مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (۵= کاملاً موافقم، ۴= موافقم، ۳= نظری ندارم، ۲= مخالفم، و ۱= کاملاً مخالفم)؛ و بدون نمره‌گذاری معکوس است.

سوالات پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش برگرفته از پرسشنامه استاندارد مشارکت ورزشی دیهیم و همکاران (۱۳۹۰)، به اجرا درآمده است که روایی آن در پژوهش دیهیم و همکاران (۱۳۹۰) تأیید و در پژوهش حاضر نیز بین پنج نفر از متخصصین مدیریت ورزشی قرار گرفت و پس تأیید متخصصان مورد استفاده قرار گرفت. دیهیم و همکاران (۱۳۹۰)، در پژوهش خود پایایی پرسشنامه را با استفاده از آزمون آلفا کرونباخ برابر با ۰/۸۷ به دست آوردند که نشان از پایایی مورد قبول پرسشنامه مذکور دارد. در پژوهش حاضر نیز، پس از جمع‌آوری اولیه داده‌ها، پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ محاسبه شد؛ و مقدار ضرایب آلفای کرونباخ به دست آمده برای عوامل اقتصادی برابر با ۰/۷۲، عوامل اجتماعی- فرهنگی برابر با ۰/۷۲، عوامل جسمانی برابر با ۰/۸۲ و برای عوامل روانی برابر با ۰/۸۰ به دست آمد؛ همچنین ضریب آلفای کرونباخ کل نیز ۰/۸۷ محاسبه گردید که نشان از پایایی مورد قبول پرسشنامه مذکور دارد. پس از جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه، تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Sps21 برای آمار توصیفی و استنباطی به عمل آمد. در بخش آمار توصیفی، با استفاده از جداول فراوانی و نمودارها به تجزیه و

تحلیل داده‌های جمعیت‌شناختی پرداخته شد. در بخش آمار استنباطی از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف (k-s) جهت مشخص کردن نرمال بودن جامعه آماری استفاده شد؛ هم‌چنین با توجه به نرمالیت داده‌ها از آزمون‌های مناسب پارامتریک (تی تک‌نمونه‌ای) و نیز آزمون فریدمن جهت اولویت‌بندی عوامل استفاده شد. سطح معنی‌داری برای تمامی تجزیه و تحلیل‌ها $\alpha < 0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

نتایج حاصل از آمار توصیفی نشان داد، از کل نمونه مورد بررسی، ۷/۶ درصد پانزده سال، ۵۱/۲ درصد شانزده سال، ۳۴/۹ درصد هفده سال، ۶/۳ درصد هیجده سال داشتند؛ از کل نمونه مورد بررسی، ۶۳/۸ درصد در پایه تحصیلی دوم دبیرستان و ۳۶/۲ درصد در پایه تحصیلی سوم دبیرستان مشغول به تحصیل داشتند؛ از کل نمونه مورد بررسی، ۴۲/۳ درصد در رشته تحصیلی انسانی و ۳۵/۷ درصد در رشته تحصیلی تجربی و ۱۵/۵ درصد در رشته تحصیلی ریاضی و ۵/۲ درصد در رشته تحصیلی کامپیوتر و ۱/۳ درصد در رشته تحصیلی گرافیک مشغول به تحصیل هستند. در جدول ۱ یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق آورده شده است.

جدول ۱: جدول شاخص‌های توصیفی متغیرها

تعداد	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	مینیمم	ماکزیمم	
۳۸۱	۳/۶۲۷	۰/۷۷۰	-۰/۵۴۲	-۰/۱۷	۱/۱۷	۵/۰۰	عوامل اقتصادی
۳۸۱	۳/۵۹۵	۱/۰۳۱	-۰/۵۳۹	-۰/۲۶۱	۱/۰۰	۵/۰۰	عوامل اجتماعی - فرهنگی
۳۸۱	۳/۴۸۲	۰/۸۸۴	-۰/۳۶۱	-۰/۲۰۶	۱/۰۰	۵/۰۰	عوامل جسمانی
۳۸۱	۳/۵۶۳	۰/۷۰۹	-۰/۶۵۰	-۰/۴۴۴	۱/۰۰	۵/۰۰	عوامل روانی

برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. فرض صفر در این آزمون نرمال بودن توزیع متغیر است. اگر سطح معنی‌داری آزمون بزرگ‌تر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر تأیید شده و نتیجه می‌گیریم که توزیع متغیر مورد نظر نرمال است.

نتایج حاصل از آمار استنباطی نشان داد عوامل اقتصادی بازدارنده در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد. عوامل اجتماعی- فرهنگی در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد؛ عوامل جسمانی در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد؛ عوامل روانی در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد؛ نتایج به‌دست‌آمده از آزمون رتبه‌بندی فریدمن نیز نشان داد، عوامل اقتصادی از بیشترین اهمیت برخوردار است.

جدول ۲: آزمون فرضیه‌ها

فاصله اطمینان ۹۵٪	مقدار		میانگین	مقدار t	فرضیه پژوهش
	حد پائین	حد بالا			
۰/۷۰۴۹	۰/۵۴۹۷	۰/۰۰۱	۳/۶۲۷۳	۱۵/۹۰	عوامل اقتصادی
۰/۶۹۹۷	۰/۴۹۱۹	۰/۰۰۱	۳/۵۹۵۸	۱۱/۲۷۷	عوامل اجتماعی- فرهنگی
۰/۵۷۲۰	۰/۳۹۳۹	۰/۰۰۱	۳/۴۸۲۹	۱۰/۶۶۲	عوامل جسمانی
۰/۶۳۴۵	۰/۴۹۱۵	۰/۰۰۱	۳/۵۶۳۰	۱۵/۴۸۲	عوامل روانی

جدول ۳. آزمون رتبه‌بندی عوامل

معنی‌داری	کای دو	میانگین رتبه	عوامل
۰/۰۰۸۳	۶/۶۶۷	۲/۶۲	عوامل اقتصادی
		۲/۵۳	عوامل اجتماعی - فرهنگی
		۲/۴۷	عوامل روانی
		۲/۳۸	عوامل جسمانی

بحث و نتیجه‌گیری

از این رو، پژوهش حاضر به بررسی موانع مشارکت ورزشی دختران مقطع دبیرستان شهرستان‌های جنوب استان آذربایجان شرقی پرداخته است.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد، عوامل اقتصادی در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد. نتایج این قسمت از پژوهش با یافته‌های کشاورزی و رفیعی (۱۳۹۵)، فتاحی بافقی و کریمی (۱۳۹۱)، کریمیان و همکاران (۱۳۹۰)، نادریان‌جهرمی و هاشمی (۱۳۸۸)، هاشمی (۱۳۸۵) در داخل کشور و یافته‌های سوهیر و گایش^۱ (۲۰۱۵)، فرزانه‌پور^۲ و همکاران (۲۰۱۵)، ریم‌مر^۳ و همکاران (۲۰۰۸)، مورلی^۴ (۲۰۰۴) در خارج از کشور همسو است. با توجه به این قسمت از یافته‌ها می‌توان اظهار کرد، مشکلات مادی از موانع مهم مشارکت ورزشی

۱. Suhair H. Al Ghabeesh

۲. Farzianpour

۳. Rimmer

۴. Morley

قلمداد می‌شود؛ لذا لازم است که برنامه‌های مناسبی جهت کم کردن بار مالی اجاره سالن‌های ورزشی تدوین گردد؛ و از آنجایی که هزینه خرید وسایل ورزشی بالاست، لازم است که مسئولین وسایل ورزشی را برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی به صورت رایگان در اختیار دانش‌آموزان دختر قرار دهند.

نتایج همچنین حاکی از آن است که عوامل اجتماعی - فرهنگی در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد. نتایج این قسمت از پژوهش با یافته‌های کشاورزی و رفیعی (۱۳۹۵)، حسین‌پور و همکاران (۱۳۹۴)، سردارآبادی و بحرالعلوم (۱۳۹۲)، مطهری و همکاران (۱۳۹۱)، فتاحی‌باقفی و کریمی (۱۳۹۱)، اسدی و همکاران (۱۳۹۰)، نادریان‌جهرمی و هاشمی (۱۳۸۸)، هاشمی (۱۳۸۵) و ملایی و همکاران (۲۰۲۰) در داخل کشور و نتایج مرِدیث^۱ و همکاران (۲۰۱۵)، رودولفو^۲ و همکاران (۲۰۱۴)، نیکولاس^۳ (۲۰۱۱)، لائورن^۴ (۲۰۱۰) در خارج از کشور هم‌سو است. هم‌چنین، این قسمت از یافته‌ها با نتایج قهرمانی و همکاران (۱۳۹۱) در داخل کشور ناهم‌سو است. به‌طور کلی می‌توان اظهار کرد، متأسفانه این طرز تفکر که دختران نباید ورزش کنند هنوز هم در بسیاری از خانواده‌ها رواج دارد که ناشی از دیدگاه‌های جامعه‌شناختی تبعیض‌گرایانه در مورد ورزش دختران و پسران است. در جامعه‌ی تحت بررسی بسیاری از خانواده‌ها، ورزش را متعلق به حوزه مردان می‌دانند و مانع شرکت دختران در فعالیت‌های ورزشی می‌شوند. به نظر می‌رسد، قیدوبندهای

۱. Meredith

۲. Rodolfo

۳. Nicholas

۴. Lauren

اجتماعی و فرهنگی، مخالفت خانواده‌ها با ورزش دختران و بسیاری از عوامل بازدارنده‌ی دیگر، موجب شده است که دختران کم‌تر در فعالیت‌های ورزشی شرکت نمایند؛ بنابراین برنامه‌ریزی و سازماندهی دقیق در زمینه ترویج و گسترش تربیت بدنی و ورزش در جامعه، بخصوص در بین دختران که مادران آینده‌ی هر مملکت می‌باشند، ضروری است. از این رو، برگزاری جلسات مختلف هم‌اندیشی بین معلمان تربیت بدنی و همین‌طور خانواده‌ها در این شهرستان‌ها، می‌تواند زمینه‌های مناسب حضور دختران در فعالیت‌های ورزشی را مورد بررسی قرار داده و راه‌کارهای مناسب عرضه نماید؛ هم‌چنین می‌توان با اختصاص امکانات و تجهیزات و تدوین برنامه‌ها و مسابقات ورزشی ویژه بانوان زمینه مشارکت فزاینده آن‌ها را فراهم ساخت.

نتایج حاصل از پژوهش هم‌چنین نشان داد، عوامل جسمانی در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیت‌های ورزشی تأثیر دارد. نتایج این قسمت از یافته‌ها با یافته‌های مطهری و همکاران (۱۳۹۱)، اسدی و همکاران (۱۳۹۰)، میرغفوری و همکاران (۱۳۸۸)، سلامی و همکاران (۱۳۸۳)، دارابی (۱۳۸۱) در داخل کشور و نتایج رودولفو^۱ و همکاران (۲۰۱۴)، لیچ‌تی و زابرسکی^۲ (۲۰۰۹)، مایا^۳ و همکاران (۲۰۰۸)، پارامیا و زُفیا^۴ (۲۰۰۸) و لافرَنس^۵ و همکاران (۲۰۰۰) در خارج از کشور هم‌سو است. با توجه به نتایج حاصل از پژوهش چنین استنباط می‌شود که دانش‌آموزان دختر برای

۱. Rodolfo

۲. Lichti and Zaberkesi

۳. Maya

۴. Paramio and Zoffo

۵. Lafrance

شرکت در فعالیتهای ورزشی که علاقه‌مند به انجام آنها می‌باشند، با مشکلات زیادی مواجه هستند. امروزه شرکت دختران در فعالیتهای ورزشی به دلیل اثرات مثبت آن بر تندرستی عمومی و آمادگی‌های روانی و جسمانی ضرورتی است که باید از طرف مسئولین امور اجتماعی و بهداشتی در بخش‌های کلان برنامه‌ریزی مورد توجه قرار گیرد؛ و از سوی مسئولین تربیت‌بدنی ادارات آموزش و پرورش تمهیداتی اتخاذ گردد تا زنگ‌های ورزش دختران در سالن‌ها برگزار گردد تا هم از مشکلات ناشی از فعالیت بدنی در فضای باز کاسته شود و هم بدین طریق علاقه دختران در جهت استفاده‌ی بیش‌تر از سالن‌های ورزشی تقویت گردد؛ بنابراین عوامل جسمانی به‌عنوان عاملی محسوب می‌شود که انگیزه لازم جهت افزایش مشارکت ورزشی دختران را افزایش می‌دهد.

یافته‌ها حاکی از آن است که عوامل روانی در مشارکت دانش‌آموزان دختر در فعالیتهای ورزشی تأثیر دارد. این قسمت از یافته‌ها با نتایج پژوهش مطهری و همکاران (۱۳۹۱)، فتاحی‌بافقی و کریمی (۱۳۹۱)، اسدی و همکاران (۱۳۹۰) در داخل کشور و یافته‌های نایلا^۱ (۲۰۱۶)، وایوهنگ^۲ و همکاران (۲۰۱۶)، فرزانه‌پور^۳ و همکاران (۲۰۱۵)، لیچ‌تی و زابرسکی^۴ (۲۰۰۹)، لایچتی^۵ (۲۰۰۶) در خارج از کشور هم‌خوانی دارد. از طرف دیگر، این قسمت از یافته‌ها با پژوهش قهرمانی و همکاران

۱. Naila

۲. Yuehong

۳. Farzianpour

۴. Lichti and Zaberkeski

۵. Liechty

(۲۰۱۲) در داخل کشور ناهم سو است. شاید، تفاوت در جامعه مورد مطالعه یکی از دلایل ناهم سویی در نتایج باشد. با توجه به نتایج، به نظر می‌رسد کمبود امکانات ورزشی مخصوص دختران، محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی، مشغله تحصیلی و سایر موارد می‌توانند در آسیب‌رسانی روانی دختران مؤثر واقع شده و در نهایت موجب شود که دختران از فعالیت‌های ورزشی لذت نبرند و نسبت به فعالیت‌های بدنی علاقه‌ای نداشته باشند. از آنجا که مقوله ورزش و تربیت بدنی می‌تواند وسیله تفریح و گذران اوقات فراغت و ابزار مؤثر برای جلوگیری از انحرافات اجتماعی به‌ویژه، اعتیاد و مواد مخدر باشد و با توجه به این که دختران و بانوان ورزشکار می‌توانند بازدهی مفیدتر و کارایی بیش‌تری در محیط زندگی فردی و اجتماعی داشته و از لحاظ وضعیت جسمی، روحی و روانی ایدئال باشند، لازم است برنامه‌ریزی و سازماندهی دقیق در زمینه ترویج و گسترش تربیت بدنی و ورزش در جامعه، بخصوص در بین دختران انجام پذیرد و با اتخاذ راهکارهای مؤثر، انگیزه شرکت در فعالیت‌های ورزشی را در بانوان افزایش دهند و با برگزاری کلاس‌های مربوط به فعالیت‌های ورزشی زیر نظر مربیان مجرب و موردعلاقه دانش‌آموزان، حس مشارکت گروهی و علاقه به رشته‌های ورزشی را در بین دانش‌آموزان تقویت نموده و با شوق فراوان در این کلاس‌ها شرکت جویند.

در نهایت بعد از رتبه‌بندی عوامل بازدارنده مشارکت ورزشی دختران، نتایج نشان داد که عوامل اقتصادی از بیشترین اهمیت برخوردار است. نتایج این قسمت از پژوهش با یافته‌های کریمیان و همکاران (۱۳۹۰)، امرایی و همکاران (۱۳۹۰) در داخل کشور و نتایج پژوهش نیکولاس^۱ (۲۰۱۱) در خارج کشور هم‌سو است. به‌طور کلی

۱. Nicholas

این قسمت از یافته‌ها، نشان از آن دارد که عوامل اقتصادی از مهم‌ترین دلایل عدم مشارکت ورزشی دختران مقطع متوسطه شهرستان‌های جنوب استان آذربایجان شرقی است.

به نظر می‌رسد با توجه به این که وضعیت اقتصادی مردم شهرهای مدنظر به علت نبودن بسترهای مناسب برای پیشرفت اقتصادی، در حد مطلوبی نیست؛ بسیاری از خانواده‌ها به جای فرستادن فرزندان خود به سالن‌های ورزشی و پرداخت هزینه‌ی سالن، لوازم و البسه ورزشی ترجیح می‌دهند که فرزندانشان در خانه بمانند. در حال حاضر، ورزش بانوان در شهرستان‌های جنوب استان آذربایجان شرقی با کمبودهای فراوانی از جمله کمبود سالن‌های ورزشی ویژه بانوان، نیروی انسانی و منابع اعتبار روبه‌رو است؛ بنابراین، به نظر می‌رسد کاهش شهریه اماکن ورزشی برای زنان، ایجاد مراکز و اماکن ورزشی رایگان حداقل برای دانش‌آموزان دختر از طرف اداره آموزش و پرورش و هم‌چنین همکاری تربیت‌بدنی آموزشگاه‌ها، مدیران و معلمان ورزش در مدارس و برگزاری مسابقات مختلف برای دانش‌آموزان دختر، به علاقه و رغبت آنان نسبت به ورزش خواهد افزود.

در نهایت با توجه به نتایج تحقیق، می‌توان چنین اظهار کرد که ورزش به‌عنوان یکی از مظاهر فردی و اجتماعی، ضمن حفظ بقا و سلامت روحی و جسمی جامعه جهت ایفای صحیح نقش‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی حائز اهمیت است. از طرف دیگر، تحرک بدنی و ورزش، موقعیتی را برای دختران به وجود می‌آورد که در آن شرایط، دختران از مشکلات زندگی دور شده و در فاصله‌های متناوب و کوتاه‌مدت فرصتی پیدا می‌کنند تا تجارب شاد و خوشایندی را به دست آورند؛ که

این امر ضرورت توجه به ورزش در میان دختران را گوشزد می‌کند. از این رو، لازم است، برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی دقیق در زمینه ترویج و گسترش تربیت بدنی و ورزش در جامعه، بخصوص در بین دختران انجام پذیرد و با اتخاذ راهکارهای مؤثر، انگیزه شرکت در فعالیت‌های ورزشی در بانوان افزایش یابد.

منابع

- Amrayi, Maryam. Heydarinejad, Sedigheh. Bushehr Acceleration, Seyedeh Nahid. Saemi, Ismail. (2011), "Identification and ranking of factors hindering women's sports participation of employees of Shahid Chamran University of Ahvaz", *National Conference on Sports Recreation*, November, pp: 43-41 (In Persian).
- Asadi, Zahra. Moradi, Mohammad Reza Namazizadeh, Mehdi. (2011), "Study of Motivations and Factors Preventing the Participation of Students' Participation in Shahrekord University in Sports Extracurricular Activities and Presenting a Strategy for Its Development", *the first national conference on new scientific achievements in the development of sports and physical training*, (In Persian).
- Diheim, Hamid. (2011), "*Investigation of barriers to participation of female high school students in Marivan city in leisure sports activities*", Thesis for obtaining a master's degree, September, (In Persian).
- Elliott, Sam; Bevan, Nadia and Litchfield, Catherine. (2019). Parents, girls' and Australian football: a constructivist grounded theory for attracting and retaining participation. *Qualitative research in sport, exercise and health*
<https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1602560>.
- Fattahi Bafghi, Abbas. Karimi, Angel. (2012), "*Study of the causes of non-participation of female students in physical activities and sports in Bafgh city*", Master's thesis, (In Persian).
- Fereshteh. Farzianpour, Sara. Amirian, Raziye. Byravan, (2015), "*An Investigation on the Barriers and Facilitators of the Implementation of Electronic Health Records (EHR)*", Health, DOI: 10.4236/health.2015.712180, PP. 1665-1670.
- Gahramani, Jafar. Muharramzadeh, Mehrdad. Saeedi, Shida. (2012), "Study of effective inhibitory factors on the participation of female teachers in the three educational levels in sports activities in Marand", *Journal of Applied Research in Sports Management*, Second Year, No. 6, (In Persian).

- Hashemi, Hajar. (2006), "*A Study of the Barriers to Sports Participation of Employee Women Employees and Providing Effective Strategies in this Field*", M.Sc. Thesis, Khaarsagan Branch, Azad University, (In Persian).
- Hemmat, Shafiq Allah. (2012), "*Sports and Health*", Ministry of Public Health, National Institute of Public Health of Afghanistan, Department of Health Promotion, (In Persian).
- Hosseinpour, Alexander. Absent, blessed. Mo'men Nejad, Momen. Haji Alilou, Rana. (2015), "Analysis of effective inhibitory factors on the participation of students with physical and motor disabilities in school sports activities", *First National Conference on New Achievements in Physical Education and Sports*, Chabahar, Chabahar International University, (In Persian).
- Jalili, Qawamuddin. (2003), "*Promoting Adolescent Health through Physical Activities and Sports*", *Sports and Value*, No. 164, (In Persian).
- Karimian, Jahangir. Faizi, Avat. Youthfulness. Shekrchizadeh, Parivash. Turkian, Samaneh. (2011), "Determining the Model of Factors Preventing Participation in Sports Activities of Employees of Educational Hospitals in Isfahan Based on the Horizontal Leisure Hierarchy Model", *Journal of Health System Research*, Vol. 7, No. 4, December and December, pp: 420-40, (In Persian).
- Keshavarzi, Aqeel. Rafiei, Vahid. (2016), "Investigation of Barriers to Sports Participation and Relationship between Sports Information, Social Factors, Economic Factors and Personal Perception with Sports Participation of Noorabad Citizens of Fars Province", *National Conference on New Research in Sports Sciences*, Islamic Azad University, (In Persian).
- Lafrance, Michelle N., Marilyn T. Zivian, Anita M. Myers. (2000), "*Women, Weight, and Appearance Satisfaction: An Ageless Pursuit of Thinness*", Toronto, Ontario, Canada: Sumach Press, pp: 227-236
- Lauren, M. Puglisi, Anthony D. Okely, Phillip. (2010), "*Barriers to increasing Physical activity and limiting smaii recreation among obese children obesity research & clinical Practice*", pp: 33-40.

- Lichti, F. Zaberkeski, G. (2009), "Trends in physical activity behaviors and attitudes among South Australian youth between 1985 and 2005", *Journal of science and medicine in sport* **10**, Pp: 418-427
- Liechty, Toni. Patti, Freeman. Ramon, Zabriskie. (2006), "Body Imiage and Beliefs about Appearance: Constraints on the Leisure of college-Age and Middle-Age Woman", *Leisure Sciences*, 28(24); Pp: 311-330.
- Manouchehri, Mohsen. (2013), "Relationship between family social capital in sports participation of adolescent students", *Sports Management*, Volume 7, Number 3, pp: 470-457, (In Persian).
- Maya, A. Skowrona, Monika. Stodolskaa, Kimberly. J, Shinewa. (2008), "Determinants of leisure Time Physical Activity Partipation Among Latina Women", *Leisure Sciences*,30; pp: 429-447
- Meredith. S, Scott. Roy, F. Oman, Robert. John, (2015), "The Benefits and Barriers Related to Regular Participation in Physical Activity by African-American Women: Implications for Intervention Development", *Open Journal of Preventive Medicine*, DOI: 10.4236/ojpm.2015.54020, Pp: 169-176
- Mir Ghafoori, Seyed Habibollah. Sayadi Turanlu, Hossein. Mirfakhreddini, Seyed Haidar. (2009), "Study and Analysis of Issues and Problems Affecting Women's Participation in Sports Activities, Case Study: Yazd University Student Girls", *Sports Management*, Summer, pp: 100-83, (In Persian).
- Mirzakhani, Nahid. (2008), "*Status of Sports Participation of Women Teachers in Shazand County*", Master Thesis in Physical Education, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, (In Persian).
- Mollai, Pakhshan; Alwani, Seyed Mehdi; Zahedi, Shams Sadat; Ali Nejad, Alireza. (2020). A meta-analysis of the barriers to women's promotion to management levels in Iranian government agencies. *Quarterly Journal of Occupational and Organizational Counseling*, Volume 12, Number 42, 224-199.
- Morley, j. (2004). "*The aging man and woman: are the differences important*", Availble at: www.scinedirect.com

- Motahhari, Morteza. Saadi, Iman. Shahlaei, Javad. Motahhari, Mahdieh. (2012), "A Study of the Barriers to Participation in Leisure Physical Activities of Tehran University Students' Boys", *First National Conference on Physical Education and Sports Sciences*, Najafabad, Islamic Azad University, Najafabad Branch, (In Persian).
- Mr. Najaf. Fattahian, Nafiseh. (2012), "*Analysis of the applicability of sports barriers for female and non-athletic female teachers using the pyramid model of Crawford barriers: A case study of Hamedan teachers*", No. 4 (20th consecutive), Fall and Winter, pp: 174-160, (In Persian).
- Nadrian Jahromi, Massoud. Hashemi, Hashemi. Hagar. (2009), "Factors Preventing Sports Participation of Women Employees in Isfahan", pp: 150-137. *Journal of Sports Science Research*, Year 6, Issue 2, 23, Summer, (In Persian).
- Naila. Bali, (2016), "The No-Participation of Students in Physical Education: A Comparative Study of Tunisian Trainee Teachers", *Creative Education*, DOI: 10.4236/ce.2016.710154, pp: 1486-1499
- Nicholas, L. holt, Bethan C. kingsley, Lisa N. Tink, jay Scherer. (2011). "Benefits and challenges associated with sport participation by children and parents from low-income families", *Psychology of sport and exercise*, pp: 490-499.
- Paramio, JL. Zofio, JL. (2008), "Labor Market Duality and Leisure Industries in Spain", *American Journal of Economics and Sociology*, 67(4); Pp: 683-717
- Parsamehr, kind. (2006), "*Study of Factors Affecting Women's Participation in Sports Activities (Case Study: Mazandaran Province)*", PhD Thesis in Sociology, University of Isfahan, (In Persian).
- Parsamehr, kind. Niknejad, Mohammad Reza (2010), "The role of social networks in attracting girls to sports participation", *Sports Science*, No. 4, pp: 86-73, (In Persian).
- Ramezani Nejad, Rahim. (2009), "Principles and Foundations of Sports Physical Education", *Bamdad Book Publishing*, pp: 149-145, (In Persian).

- Rimmer, JH. Wang, EW. Smith, D. (2008), “Barriers associated with exercise and community access for individuals with stroke”, *Journal of Rehabilitation Research & Development*, 45; Pp: 315-22.
- Rodolfo. Iván, Martínez. Lemos, Anna. María, Puig. Ribera, Oscar. García-García, (2014), “Perceived Barriers to Physical Activity and Related Factors in Spanish University Students”, *Open Journal of Preventive Medicine*, DOI: 10.4236/ojpm.2014.44022, Pp: 164-174.
- Sardarabadi, Mohammad. Bahr al-Uloom, Hassan. (2013), “*Study and Analysis of Preventive Factors and the Participation of Women in Join City in Recreational Sports Activities*”, M.Sc. Thesis, (In Persian).
- Soltani, Mehdi. (2013), “*Study of Women’s Participation of 30 to 50 Years in Sports and Recreational Activities in Tehran*”, M.Sc. Thesis, Azad University, Tehran Branch, (In Persian).
- Suhair. H, Al. Ghabeesh, (2015), “Barriers and Suggested Facilitators to the Implementation of Best Practice: An Integrative Review”, *Open Journal of Nursing*, DOI: 10.4236/ojn.2015.51009, pp. 77-87.
- Yuehong. Liang, Jiling. Zhang, Yingbo. Cui, Ren. Yuan, (2016), “Experimental Study for Cultivating College Students’ Sports Motivation in Sport Education Model”, *Advances in Physical Education* , DOI: 10.4236/ape.2016.63019, pp: 169-177.